

מערך: הקטיף והכנת תה צמחים קדוש בקדושת שביעית

- למידה אודות זהירות מחרקים ודרכי הימנעות מהם.
- החשבת קדושת שביעית הנמסכת באוכלים ובשותים מאכל קדוש.
- חווית הקטיף, הכנת התה ושתייתו.

התקופה בה נמסר השיעור: חודש טבת.

משך הפעילות: 60 דקות.

מיקום הפעילות: בגינה.

פתיחה

העבירו בין התלמידים את המסננת ובקשו מהם לנחש מה אנחנו הולכים לעשות היום. תנו לתלמידים רמז: תחשבו מה אנחנו רוצים שיעבור דרך המסננת הזו, ומה אנחנו לא רוצים שיעבור...

חרקים!

חשוב - תה - חקור

התחילו בכך שתתנו לתלמידים מס' רגעים של שקט לחשיבה על הנושא הנדון. כווננו אותם באמצעות השאלות:

- מה אתה חושב שאתה יודע על הנושא?

- אילו שאלות או תהיות יש לך?
- כיצד תוכל לחקור את הנושא הזה?

התחילו לפתח את הנושא בעזרת תשובותיהם של התלמידים.

באיזה סוג מזון אנו עלולים להיתקל בחרקים ומה אנו עושים על מנת להימנע מכך?

בקשו מהתלמידים לתת דוגמאות:

- קמח מנפים בנפה
- עלי החסה מושרים במי סבון
- תמרים אנו פותחים ומתבוננים לראות שאין בהם חרקים

וישנן דוגמאות נוספות.

לא רק אנחנו אוהבים לאכול את הירקות. ישנם בעלי חיים נוספים שנהנים מהם, וישמחו לאכול מעלים, מהגבעול, מהשורש, מהפרי או התפרחת...

שימו לב: פעמים רבות מזיקים נמשכים לצמח שלא נשתל בעונתו. לדוגמא, חסה וכרוב הגדלים בקיץ ימשכו אליהם חרקים רבים הרבה יותר מאשר בחורף. דלעת ודלורית ייעקצו בחורף על ידי זבוב הפירות הרבה יותר מאשר בקיץ

הסבירו לתלמידים כי היום אנו עומדים להכין תה, מצמחים ששתלנו בגינה. אנו יודעים כי ישנם כל מיני חרקים שגם הם אוהבים את הצמחים, לעיתים החרקים כה קטנים או שהם מסווים את עצמם. כיצד נוכל להבטיח שהחרקים לא יהיו בתוך התה שנכין?

אם אנו רוצים לשתות תה ללא חשש חרקים הדרך הבטוחה ביותר לעשות זאת היא באמצעות המסננת. החורים במסננת כל כך זעירים, שאין אף חרק אחד, ולא הזעיר ביותר, שיכול לעבור דרך החורים הללו...

גוף

עצם חווית הקטיף עם התלמידים, היא חוויה עצומה ומרגשת. יש להתכונן עם התלמידים לקראת שלב זה, ולמנף את השמחה הטבעית המתעוררת עם הקטיף לרגש תודה לה'.

צאו עם התלמידים החוצה.

בקשו מכל תלמיד לקטוף עלה קטן מצמח התה שבגינה. לאחר מכן **התיישבו** עם התלמידים במקום מוצל. תחילה **בקשו** מהתלמידים להריח את הצמח ולמשש אותו. תוכלו לברך איתם **"בורא עשבי בשמים"** (ואם הגבעול מעוצה, יש לברך "בורא עצי בשמים"). **ספרו** לתלמידים על שמו, תכונותיו וסגולותיו המיוחדות של הצמח.

הערה חשובה: הדגישו לתלמידים שקטיף בשדה בר דורש ליווי של מבוגר, שכן לא כל הצמחים ראויים לאכילה וחלקם עלולים להזיק.

העבירו בין התלמידים מס' עלים נוספים שקטפתם מהצמח, ובקשו מהם לנסות למצוא חרקים על העלה. **הסבירו** להם שכדי לראות את החרקים לפעמים **צריך להסתכל על העלה מול האור** (אור השמש או אור פלורסנט).

שאלו את התלמידים - מדוע ה' עשה כך, שיהיו לפעמים חרקים על העלים? **הסבירו** שאף שאיננו יודעים את כוונותיו של ה' יתברך, מכל מקום אנו צריכים לזכור שהחרקים נמצאים על העלים כי עלים אלו משמשים מזון גם בשבילם ולא רק בשבילנו. כאשר אנו אוכלים את העלים או שותים את התה שלהם, אנו צריכים להיזהר מאכילת חרקים, אך יחד עם זאת צריכים להשאיר מקומות בהם יוכלו החרקים להמשיך ולהתקיים, כיוון שהם חלק מהבריאה ואין להשחית אותם או לצער אותם.

הדגישו לתלמידים שעלים שנותנים רק טעם בלבד ולא אוכלים אותם הינם פטורים מתרומות ומעשרות בכל השנ. איננו מפרישים לכן תרומות ומעשרות. ולא מכיוון שהתוצרת הגדלה בשביעית לא מופרשת! ולפיכך אנו יכולים מייד לשתות את התה.

בקשו מכל תלמיד להכניס (בזהירות!!) כמה עלים לתוך התרמוס או הפינג'אן על הגז. הוסיפו סוכר לתרמוס \ לסיר ובחשו היטב. שימו לב: אם הצמח שבחרתם הוא נענע, יש להוסיף אותו רק 2-3 דקות לפני השתייה (אם תשאירו אותו במים הרותחים זמן רב יותר הוא יוסיף טעם לוואי שיפגום בהנאה)

שאלו את התלמידים מה שונה ומיוחד בשנה זו בתה הצמחים שנשתה?

התה קדוש בקדושת שביעית. כל הגידולים שצומחים בשנת השמיטה קדושים בקדושת שביעית. קדושת שביעית זו קדושה שנכנסת ביבול בגלל שהוא ינק את הכוח לצמוח מן האדמה.

חדדו את הסיבה. מה המיוחד באדמה בשנה זו? כמובן מדובר בשמיטה. והאדמה קדושה. מפני שהאדמה קדושה, היבול יונק ומקבל כוח מן האדמה, הוא נעשה קדוש ג"כ והקדושה

שלו אינה בטלה לעולם. אנו נהנים כעת משתיית התה, מכינים תוצרת מהצמחים שצמחו לנו, ועלינו לשמור עליהם בקדושה כפי שנלמד בהמשך השיעור.

תוך כדי בחישה הסבירו לתלמידים שהמשחק הזה ממחיש למעשה את אחד העקרונות המרגשים בשמיטה - **אנו נשתה תה קדוש בקדושת שביעית, וממילא נכניס לתוך גופנו קדושה!**

זוהי הזדמנות נדירה! משום שהתה שיש בארץ בתיונים מיובא מחו"ל וממילא אין בו קדושת שביעית כלל.

הדגישו לתלמידים לא לזרוק את העלים לאחר השתייה. אלא א"כ עלי תה שהפיגו את טעמם לגמרי פקע מהם קדושת שביעית ומותר לזרוק.

אנו עוד נלמד מה עושים עם שאריות המזון הקדושות בקדושת שביעית.

מומלץ להוסיף לא מעט מים קרים לתרמוס לאחר שהם קיבלו כבר את טעם הצמח, כדי למנוע סכנה. התלמידים ייהנו מהתה גם אם הוא יהיה "חמים" ולא רותח. לאחר מכן, **מזוגו** את התה לכוסות דרך המסננת, **וחלקו** לתלמידים את הכוסות. בקשו מהתלמידים לברך בקול, ולכוון בברכת "שהכל" על כל הטבע המופלא שנהיה בדברו של ה', שה' נותן לנו ליהנות ממנו ולברך עליו.

פעילות שטח
בנושא

דמיון מודרך

רגשו את התלמידים ע"י דמיון מודרך על הקדושה שמציפה את גופם.

השרו סביבכם אווירה נינוחה והשתמשו בכל החושים: חוש הראייה, השמיעה והתחושה, וכמובן פעילות שתיית התה משתפת את חושי הטעם והריח.

הדריכו אותם לשתות באיטיות, לחוש בחום הנוזל על הלשון, גולש במורד הוושט. לאט לאט מתמלא הגוף שלנו בקדושה! לפי הרמב"ן בהשגות לספר המצוות שכחת העשין ג' אכילת תוצרת קדושה בקדושת שביעית מעלה את דרגתו של האדם והוא מתמלא ברוחניות.

השמיעו מוזיקה יהודית אותנטית. והדגישו כי פעולה פשוטה ולכאורה זניחה של שתיית תה הופכת פה להיות משמעותית ביותר.

פרטו את המעלות: תה שגדל בשנת השמיטה בגינה שלנו, ינק קדושה מיוחדת של שומרי שמיטה, וכעת מגיע לידי שימוש בידי "גיבורי הכוח" שלו! אשרינו!

הוסיפו ששתיית תה היא ביטוי לרוגע נפשי, שמאפשר מחשבה והתבוננות ולא רק עשייה והתקדמות.

המלצה שלנו: לשלב את פעילות שתיית התה בשיעורי "נושמים שמיטה" כדי להרגיש תחושה משמעותית זו פעם נוספת.

פעילות שטח
בנושא

עיבוד הגידולים והפקת הנאה מהם:

הערה כללית לגבי עיבוד התוצרת של שאר הגידולים בגינה שלכם:

נסו להשתמש בירקות שקטפתם בצורה החווייתית ביותר - ירקות שאפשר לבשל או לאפות אותם (כגון תפוח אדמה לצ'יפס), ירקות שאפשר להכין מהם סלט (אם אין מספיק, אפשר להוסיף ירקות קנויים), ירקות שאפשר לבדוק אותם ולחפש בהם חרקים (גם אם לא נסמוך על הבדיקה, עצם הבדיקה היא מעשה חינוכי חשוב),

ירקות שאיננו יכולים לאכול - אפשר לתת אותם לבעלי חיים כדי שלא יהיה לנו בל תשחית.

סיום

אופציה נוספת לפעילות ללא מסננת:

ציוד נדרש: תיונים לפי מס' התלמידים,

ספרו לתלמידים: למרות שהתה מהצמחים טעים הרבה יותר וגם בריא הרבה יותר, רוב האנשים לא משתמשים בצמחי תה להכנת התה שלהם. ייתכן שהסיבה היא שצמחי התה אינם נגישים ויש צורך לסנן אותם מבחינת הכשרות. כדי לפתור את שתי הבעיות אפשר

להכין תיונים מצמחי תה! כך אנו הופכים את צמחי התה לנגישים, וגם התיון משמש כמסננת מעולה מפני החרקים שאולי נמצאים על הצמח.

איך עושים זאת? כל תלמיד מקבל תיון אחד או שניים, בעדינות חותכים את התיון בצד של החוט ושופכים את תכולתו לפח. לאחר מכן ממלאים את התיון הריק בחתיכות קטנות של תמחי תבלין לתה(שומר, רוזמרין, עשב לימון, זוטה, אזוב ועוד), קושרים את התיון בחזרה בעזרת החוט, והנה לנו **תיון של תה צמחים, טעים וכשר למהדרין!**

כמובן שלמי שיש מסננת בד"ץ בבית אין צורך בתיון כזה ואפשר פשוט להשתמש במסננת. אבל עדיין שווה להתנסות גם בשיטה כזו, למקרה שניתקע בלי מסננת...

חשוב, תהה, חקור שגרת חשיבה להכנת הבמה לחקירה מעמיקה

1. מה אתה **חושב** שאתה יודע על הנושא?
2. אילו שאלות או **תהיות** יש לך?
3. כיצד תוכל **לחקור** את הנושא הזה?

מטרה: איזה סוג חשיבה השגרה הזו מעודדת:

שגרה זו עוזרת לתלמידים להתחבר לידע קודם, לעורר סקרנות וליצור את הבסיס לחקירה עצמאית.

יישום: מתי והיכן ניתן להשתמש בשגרה:

השתמשו בשגרה זו כשאתם מתחילים נושא, וכשאתם רוצים שתלמידים ינסחו בעצמם את שאלות החקר שלהם.

יוצאים לדרך: טיפים להתחלה ושימוש בשגרה:

התחילו בכך שתתנו לתלמידים מס' רגעים של שקט לחשיבה על הנושא הנדון. לאחר מכן ערכו במליאה או בקבוצות קטנות סיעור מוחות של רעיונות בשלוש השאלות.

דאגו להקצות זמן מתאים בין השאלות, על מנת לאפשר לתלמידים לחשוב עליהן, ולהביע את רעיונותיהם. כשמתחילים להפעיל שגרה זו, לעיתים עדיף לבצע את שאלות ה"חשוב" ו"תהה" בו זמנית. במקרים מסוימים תרצו שתלמידים יבצעו את החלק הזה של השגרה באופן פרטני על דף או בראש, לפני שיתוף הרעיונות בקבוצה. חזרו לשאלת ה"חקור" אחרי שיתוף הרעיונות והתהיות.

מומלץ לקיים דיון על מהי שאלה או תהייה טובה, ואז לחשוב על אסטרטגיות לחקירה של שאלות נבחרות. שכיח למצוא אצל תלמידים בשלב זה תפיסות שגויות בנושא- הכניסו אותם לרשימה, כך שכל הרעיונות יהיו זמינים ללמידה. יתכן ותלמידים יעלו בהתחלה שאלות ותהיות שנראות פשטניות. רשמו אותן ברשימה הכיתתית, אך עודדו תלמידים לחשוב על דברים שבאמת מעוררים אצלם שאלות או תהיות.

תעדו באופן חזותי את רעיונות התלמידים. אם אתם עובדים בקבוצה, בקשו מהתלמידים לשתף בחלק מהמחשבות שלהם, ואספו על פלקט רשימה רחבה של רעיונות אודות 'צירת האמנות או הנושא'.

אפשרות נוספת היא שתלמידים יכתבו את תגובותיהם האישיות על פתקאות פוסט-אייט, ואח"כ יצרפו אותם לרשימת רעיונות כיתתית.

